

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János; Berde Áron, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,**
helyettes szerkesztő: **Szabó Sámuel.**

Tartalom: A párisi közkiállításról, II. — Felhívás borosgazdáinkhoz. — Pignoletto törökbuza vetőmagnak ajánlva. Sz. S. — A gyomok irtásáról. Erdélyi Károly. — A szilágyi borvidék. Fekete Pál. — Koránérő szőlőfajok fontossága. — A bor derítéséről. Rösler Károly. — Az ásvány-trágyák haszna. Berde Ferencz. — Vetőmag vizsgáló állomás M. Óváron. — Méncsikök vásárlása az állam számára. — Védyszer a kései fagyok ellen. Sz. S. — A fecskék hasznos volta. — Fejenkénti borfogyasztás Európában. — A molyt kiirtani. — Rovarszurás ellen. — A juhok büdös sántasága ellen. — Értesítés. — Vidéki gazdasági tudósítás: Mocs. — Piaczi árak. — Hirdetések.

nak nem kell épen tükörtisztáknak s iskolázottáknak lenni; de egyszer legalább fejtve legyenek. Ajánlatok 2 decziliteres mintákkal mielőbb a „Borászati lapok“ szerkesztőségéhez küldendők be, Budapest, viziváros Molnár István urhoz czimezve. A borok árának 16—21 franknál 56 literenkint drágábbnak lenni nem szabad. 10 százalék szesztartalom, mint minimum megkívánatik. (B. L.)

Pignoletto törökbuza, vetőmagnak ajánlva.

Mindazon gazdáink figyelmébe, kik a törökbuza vetéssel valami okból megkéstek, különösen ajánljuk a „Gazd. Lapok“ következő jelentését:

„Erdély területén a mult évi rosz törökbuza-termés következtében kevés a jó vetőmag. Az ott általános használatban levő közönséges későn érő törökbuza ugyanis a tavali kedvezőtlen időjárás mellett rosszul ért meg s kevés vetőmagul használható termést adott. E bajon segitendő, a földmivélsügyi ministerium a mezőhegyesi ménesbirtok terméséből 2000 metermáza korán érő pignoletto-török buzát oly rendeltetéssel adott el Velicska Lajos erdélyi birtokosnak, hogy ő ezen, metermázánként hét forintért megvett török buzát a vetőmag szükséglet fedezésére fordítván, Erdély különböző vidékein a vásárolni szándékozó gazdaközönség rendelkezésére bocsássa. A pignoletto törökbuza két-három héttel korábban érik meg, mint a közönséges s így különösen Erdélyben igen kívánatos annak terjesztése. Reméljük, hogy az erdélyi gazdák felhasználják ez alkalmat jó vetőmag beszerzésére.“

A fennebbi sorokhoz mi a következő adatokat csatolhatjuk. Mezőhegyesen tavaly a pignoletto majus 25—27-ig lett elvetve. Septemberben törtett, holdanként 25 hectólitert termelt, holott a közönséges belföldi csak 19 hectolitert adott; sulya hectoliterenként 80 kilo, míg a közönségesnek csak 72—75 kilo.

A párisi közkiállításról.

II.

A beküldött és Budapesten csoportosított kiállítási magmustrák száma összesen 525, melyből esik: Dunántulra 150, Dunáninnenre 125, Budapest és vidékére 100, Tiszántulra 50, Alföldre 50, Erdélyre 50.

Ezen magpróbák nagyobb részét szép és jó minőségűek, úgy hogy feltehető, miszerint főkviteli cikkünk, a gabona meglehetősen leendő képviselve a párisi világtárlaton. Önként értendő, hogy ezen termények czélszerű üvegtartányokban lesznek elhelyezve és kellően megjelölve. Az összes terménykiállítás magyarázatánl külön e czélra készített térképek fognak szolgálni, melyek hazánk geologiai viszonyait, tekintettel a különböző talajnemek képződésére, továbbá népesedési, termelési (mivelési) és égalji viszonyait tüntetik fel. A kiállítás-hoz végül Dr. Rodiczky Jenő magyarázó-akadémiai tanár által szerkesztett kis füzet fog mellékelteni és az érdeklődők közt kiosztatni. —

Felhívás borosgazdáinkhoz.

Egy nagyobb francia borkereskedő cég, új erős fehér borokat kíván nagyobb mennyiségben összevásárolna. A borok

Csalamádénak páratlan; szalmáját télen a marha korés-tól együtt megeszi. Lisztje édesebb és kiadóbb.

Egy szállítmány ilyen vetőmagnak való törökbuza a legközelebbi napokban érkezik vasúton Kolozsvárra. Ára, a szállítás költségeit is beleszámítva hectoliterenként körül-belül 8 frt lesz. Vásárolni kívánóknak bővebb útasítással szívesen szolgál a lapok szerkesztősége.

Sz. S.

A gyomok irtásáról.

A gazdának egyebek között nem csekély kellemetlenséget és gondot okoznak a gyomok is, miknek nagy serege ellen örökös irtóháborút kell viselnie s a jó gazda a gyomirtást sohasem is fogja elhanyagolni vagy utolsó gondjai közé számítani. De természetesen sokkal könnyebb meggátolni a gyomok elszaporodását, mint kiirtani azokat, ha már elhatalmosodtak.

A gyomokat általában két csoportba osztályozhatjuk; az első csoportba tartoznak a maggyomok, vagyis olyanok, melyek évről-évre magról szaporodnak; a másodikba pedig a gyökgyomok, vagyis olyanok, melyek a földben kitelelő, élő gyöktörzsszel bírnak és arról minden tavasszal kihajtanak.

A legkártékonyabb maggyomok: a konkoly, a buzavirág, a pipacs, a pipitér (széki fű), a szironták-félék, a csibehur-félék, a rozsok, a vadszab, a tarsóka, a csirizes madárhur, vetési repeze (sárga repesén), a fehér repesén, az aranyvirág, a fodor tövis, a szálkanyak, a libatopp, a mezei kőmag.

A gyökgyomok között a tarack, a számartövis, a gyepi nápicz, a földi bodza, a lórom-félék, a szulák.

A gyomok elszaporodását leginkább az által lehet meggátolni, ha a földet gondosan és annak idejében, azaz nem nedves állapotban, megmunkáljuk, kellőleg megtrágyázzuk és célszerű vetéscserét választunk, melynél két kalászos gabona nem következik egymás után. Ez utóbbi természetesen csak tagosított birtokon keresztülvihető, hol a gazda nincs szomszédjaihoz kötve, hanem azoktól teljesen függetlenül intézkedhetik.

Lehet gátolni a gyomok elszaporodását a vetőmag gondos megtisztítása által is. A konkoly, melytől eddig a vetőmagot a legnagyobb igyekezet dacára sem igen sikerült megtisztítani, legkönnyebben eltávolítható abból Ransomes, Sims és Head hengerrostája segítségével. A vetőmag tisztítására általában sokkal nagyobb gondot kellene fordítani, mint eddig közönségesen történni szokott.

A sertésganajt és az udvaron összesöpört szemetet, mikben rendszeren sok gyommag szokott lenni, ne vigyük a trágyatelepre és innét a szántóföldre, hanem rakassuk külön helyre (komposzthalomba) és onnét vitessük a rétre. A mesgyéken, dílő utakon és egyéb hozzáférhető helyeken nőtt gyomokat pedig kaszáltassuk le, mielőtt kivirágoztak volna. Ezen intézkedések által is hathatósan járulunk a gyomok elszaporodásának meggátolásához.

Ha igen sok maggyom fészkelte volna meg magát szántóföldünkön, akkor igyekezzünk oly időben, midőn a föld üre-

sen áll, tehát ugarban, gondos megmunkálás, mindenekfelett pedig gyakori boronálás által a gyommagvakat csirázásba hozni; mire aztán a kikelt gyomok ismételt boronálás által sikeresen pusztíthatók. Ugyanezen eljárás alkalmazható a tavaszi vetések előtt is.

Czélszerű eszközök, különösen a jó eke és borona, lényeges szolgálatot tesznek a gazdának a gyomok irtásában.

Ha tavasszal az őszi vagy tavaszi vetésekben sok gyom mutatkoznék, akkor a boronálás száraz időben igen jó szolgálatot tesz.

Hathatós gyomirtási mód az is, midőn a tarlókat aratás után a zonnal feltörjük. Ezt egyébiránt már csak azért sem volna szabad elmulasztani, mert a tarlót hosszú ideig, talán egész télen át felszántatlan hagyni: a talajra nézve felette hátrányos. A gyommagvak a tarló feltöretése után csakhamar kikelnek, mire a talaj száraz időben párszor megboronáltatik, mely alkalommal a kikelt gyomok a borona fogai által kitépve, elpusztulnak. Ilyenkor azonban szükséges a talajt tölire még egyszer felszántani, hogy durva, göröngyös felülettel adassék át a fagy jótékony behatásának.

Ha valamely talajban igen sok gyökgyom, főleg tarack mutatkozik, azt legkönnyebben el lehet pusztítani ugarolás által. E végből először is száraz időben szántjuk fel a talajt és pedig úgy, hogy minél rögzesebb barázdák essenek. Azután, midőn a föld már erősen kiszáradt, a gyomokat egy éles vashoronával kiboronáljuk, össze gereblyéljük, vagy pedig gyermekkel összeszedetjük. Ezen eljárást nyáron át párszor ismételve, úgy a tarack, valamint a gyökgyomok egyéb nemei is bizonyára elfognak tűnni talajunkról. A ki ugarolni nem akar, az állítson minden szántás és boronálás alkalmával egy gyermeket az eke és borona után, ki a felszántott és boronált tarackot kihuzogálja és össze szedje. Az így összegyűjtött tarack megmosva takarmányszegény helyeken és években a szarvasmarháknak jó eledelül szolgál.

A gyomok még a kapás növények (burgonya, répa, káposzta stb.) gyakori termesztése által is sikerrel pusztíthatók és pedig a többszöri megkapálás folytán, melyet az említett növények tenyésztésük ideje alatt igényelnek. Megjegyzendő azonban, hogy a kapálást akkor kell eszközölni, midőn a talaj száraz és az idő derül; mert ekkor a felkapált gyom könnyebben elszárad.

Az által is sikeresen tisztíthatjuk földünket a gyomoktól, ha oly növényeket termelünk benne, melyek a talajt erősen beárnyékolják; ilyenek a lóbabó, borsó, lóhere, luczerna stb. E növények ugyanis a gyomoktól a világosságot és levegőt elzárják, mely körülmény miatt azok elpusztulnak.

Lehet irtani a gyomokat égetett mész és márga alkalmazása által is.

Ha mindezen elősorolt eszközök és módok által sem lehetne a gyomokat teljesen kipusztítani, marad hátra még egy mód, mely költséges ugyan, de biztosan czélhoz vezet: ez a gyomlálás. Ezt azonban idején és nem esős napokon kell

eszközölni; a bogácsféléléknél ellenben megvárjuk, míg azok kellőleg megerősödtek és többé nem szakadnak vagy törnek el és ekkor a nyirkos talajból gyökerestől kitépjük.

A felszedett és összegyűjtött gyomot a marháknak adjuk, a mit pedig ezek meg nem ennének, a komposzthalomra visszük.

Erdélyi Károly.

A szilágyi borvidék.

Hol terem Erdélyben a legjobb bor? bajos dolog lenne hamarjában elhatározni; hanem a Szilágyról azt mondják, hogy általán gyengébb bora van, mint Erdélynek; nem számítva az érmelléki bakatort, mert itt már pl. a sződemeteri, paczali, tasnádi bakatorok világhírűek.

Most csak a szorosán vett Szilágyról, mégpedig itt a zilahai és hegyháti vagy tövisháti kerületekről szólva, igaz hogy nem igen derék bora van. Általában megjegyzem, hogy nem áll, mintha itt nem teremne jó bor, mert pl. a ballai welschrieslinget szembe merem állítani bármely Erdélyben termelt ily fajtájú borral, melyből a tanuság az, hogy a Szilágyban a welsch-riesling jeles és kitűnő bort ad és sokat is terem.

Ebből méltán foly az a következtetés, hogy a rosszul választott fajokért van a szilágyi bornak rossz hite. Imé: idejegyzem a Szilágyban uralkodó szőlőfajokat: Bakator, erdei szőlő, bodon szőlő, alant termő, ágas farkok, tökszőlő (hóviz), nyárhéju vagy boros szőlő, Szamos-Udvarhelyt balafánt, juh fark, járdovány, kövér szőlő, fekete kadarka, somszőlő (itt erős inu), fehér góhér, piros dinka; idegen fajokból: welsch-riesling Ballán, piros traminer Nagyaluban.

Nagyobbára sokat termő, de későn érő fajok! ezért terem a Szilágyban sok bor és jó csak kivételes jó években! Sok bor terem továbbá a Szilágyban azért is, mert a szőlőmivelés alatti talaj, kövér humusföld A szőlőhely fekvését nem igen válogatják; kelet, nyugat, dél, sőt még északi hajlásba is ültetnek szőlőt, keveset gondolva vele, hogy milyen bora lesz, csak hogy sok legyen; ez is kockáztatja a szilágyi bor hírére. Az Érmelléken jól diszáló bakatorról azt hiszik a szilágyiak, hogyha ültetik, náluk is olyan kitűnő bora lesz, mint az Érmelléken; pedig nem áll, mert csak az alföldi meleg szél barnítja meg igazán a bakarszemeket sötét tündöszinüvé; már pedig tündöszin nélkül nincs megérve a bakator és nem ad jó bort, miként a riesling is nemes rothadás nélkül nem tökéletes.

Mit lehetne hát a Szilágyságnak borai javítása végett tanácsolni? főként ezeket: a régi kései fajoknak, korai jó fajtákkal való kicserélését, déli fekvésekben való rendszeres ültetést és szakértő mívelést. Így nem sokára meg lenne czáfolva azon általánosan elterjedt állítás, hogy a Szilágyban sok, de gyenge bora terem.

Ajánlani tudom ültetésre első helyen a welsch-rieslinget, aztán a piros traminert, végül a fehér és szürke burgundit. Ezek a Szilágy biztos borszőlőfajai lennének.

Fekete Pál,

szőlészeti vándortanár.

Koránérő szőlőfajok fontossága.

Egy útzó Borsodmegyéből, melyet egykor „paradicsom megyének“ méltán neveztek, az alábbi tájképet mutatja be Miskolc vidékéről. A „Földmiv. Érdekeink“-ből jegyeztük ki s ajánljuk olvasóink különös figyelmébe.

„A szőlők hanyatlását elparlagosodott táblák, helylyel közel kivágott és szántóföldnek használt szőlők jelzik; bizonyossága ez egyszersmind annak is, hogy a szőlő nem mindenkor téríti meg a reá fordított költséget.

A mai kor színvonalán álló bortermelők e pontra nézve tisztában vannak nézeteikkel. A bortermelés csak két irányban jutalmazó, u. i. vagy igen finom bort, vagy pedig nagy tömeget kell produkálnunk. Az egyik magas ára, a másik pedig bősége által jövedelmez. Hazánk égalji viszonyai követelik továbbá, hogy lehetőleg koránérő szőlőfajokat tenyészünk: csak ilyen fajok által fogjuk biztosíthatni a jó minőségű bort, egyszersmind pedig az inkább egyenlő minőségű és ízű italt, a minőt a külföld piaczei első sorban kívánnak. Hazai tapasztalataink ezt eléggé igazolják avval, hogy ezen században mindössze véve alig volt néhány kitűnő borévünk. A francziák korán érő szőlőfajokat termelvén, boraik az egyöntetűséget annyira birják, hogy a ki megösmekedett velök, már kiváló kellemes ízükön felösmeri, miért is a világkereskedésben nagyon keresettek. Ugy tömeg, mint finom bortermelésével szerepelhetne hazánk a világkereskedésben a korai bőtermő fajokkal, mert boraink egyenlő izt nyervén, a fogyasztásban megszokottakká és kedveltekké válnának. Magától értetődik, hogy a bor kezelésénél tekintettel kellene lennünk a fogyasztó közönség különleges izlésére. A nagyobb szőlőbirtokosok finom-, a kisebbek tömegtermelésre hivatvák. Nem titok, hogy pld. Alsó-Ausztriában a ropogósgyöngyszőlő (Krach-Gutedel) katastralis holdanként 76 hectoliter (140 akó) bort is terem. Koránérő, bőtermő tulajdonánál és kitűnő ízénél fogva mint csemegeszőlő is szerepelhetne; ezen szőlőt vajmi nagy mennyiségben szállíthatnók vasúton Europa különböző vidékeire.“

A bor derítéséről.

A lehzás célja: a borban levő és a hordó aljára ülepedt anyagokat eltávolítani; ezen eljárásnak többszöri ismétlése a bornak érlelését eszközli, mi főtörekvése a boros gazdának, hogy minél előbb és jól értékesíthesse borait.

A lehzás azonban magára nem képes a bornak a megkívántató két fő tulajdonságot, átlátszó tisztaságot és tükörfényt megadni. Bármily okszerűen huzzuk is le, mindig maradnak apró idegen részecskék a borban; ezeknek eltávolítása az ugynevezett derítés által történik. Ezen célra oly anyagot kell használnunk, mely a bornak ártalmára nincsen, azaz színét, zamatját és szagát meg nem változtatja; minden oly anyag, mely a bornak egyik vagy másik említett jó tulajdonságát csökkenti, a derítésre alkamatlan.

Mint fő és legjobb derítő, részletes leirást érdemel a vizahólyag; ez a bornak sem egyik, sem másik jó tulajdonságát meg nem változtatja és oly erővel bír, hogy csak fe-

hér borok derítésére alkalmazható, mivel a festanyagot a borból annyira kiválasztja, hogy pl. a vörös bor színe egészen megromlik.

A vízahólyag mintaképe valamennyi jó derítő anyagnak. Szálas szövetű és vékony rétegekből áll, s ezen alkata elaprózás és feloldás után sem változik meg, úgy hogy oldata a borban egy finom hálózatot képez, mely lassanként alá szállva, minden idegen anyagot magával ragad és a hordó aljára viszen. E mellett a benne levő gelatin (kocsonya) a bor tanninjával (csersav) oldhatatlan vegyületet alkot, mely szintén leülepszik, s a bor fanyarságát csökkenti.

Néha megtörténik, hogy a vízahólyag egyik vagy másik borból nem válik ki és a bor nem tisztul meg; ez csersav hiányra mutat, mely miatt a vízahólyag kocsonyás részével vegyület nem képződhetik. Ezen a bajon az által segítünk, hogy a borhoz a vízahólyagnak megfelelő arányban, tiszta csersavat keverünk. Minél szeszesebb valamely bor, annál könnyebben és jobban deríthető. Az arányra nézve nem lehet határozott szabályt fölállítani, minden boros gazda gyakorlatból fogja a boraihoz szükséges vízahólyag mennyiségét eltalálni; általában 2-8 hectoliterre 1-6 dekagramm vízahólyagot és tannin hiányában 2 liter borban föloldva 2-62 dekagramm csersavat adunk hozzá.

A kereskedésekben előforduló vízahólyagot, úgy a hogy van, használnunk nem lehet, hanem elő kell készíteni. Az előkészítésnek két módja ismeretes: egy fa kalapáccsal, a mennyire csak lehetséges, puhára verjük, azután tiszta vízzel órátosan megmossuk és egy tiszta üveg vagy porcellán edénybe helyezvén, vagy tiszta borszeszt, vagy pedig bort töltünk rá; 12 óra múlva, mikor jól megázott, kivesszük a vízahólyagot és éles késsel vagy ollóval lehető kicsiny darabkákra vagdadjuk és így elaprózva újra vissza tesszük a folyadékba, s benne tartjuk ismét 12 óráig. Ekkor kezünk közt jól össze dörzsöljük s még több bort töltvén hozzá, újra 12 órát állni hagyjuk. Mihelyt megkocsonyosodását látjuk, folytonos kavarással közben még több bort öntünk hozzá; harmad napra pedig újra felhigítjük borral és ekkor egy tiszta lenvászonon átnyomkodjuk.

Most már, a derítendő borból egy néhány litert lopóval kivesszünk és a vízahólyagot jól hozzá keverjük; ezt a keverést legjobb egy hámozott nyírfaágból készült seprővel végezni. A folyadékot addig seprőzzük, míg erősen habzik; ily állapotban aztán folytonos kavarással lassanként a hordóba töltögetjük. Ezen kavarást legcélszerűbben egy ályuggatott lapoczkával végezhetjük.

Egy második előkészítő módját a vízahólyagnak a franciaiak alkalmazzák, melynek lényege a következő: a vízahólyag súlyát megmérjük, a mennyire csak lehetséges elaprózzuk és így egy tiszta edénybe tesszük, ebbe azután a vízahólyaggal hasonló súlyú, porrá tört borkősavat adunk s az egészet annyi borral leöntjük, hogy a keveréket ellepje, mely megkocsonyosodva a fennebbi mód szerint alkalmaztatik.

Megemlítést érdemel, hogy mindég csak annyi vízahólyagot oldjunk fel, a mennyire épen szükségünk van, mert a kocsonyás oldatot huzamosabb ideig tartva, könnyen megecsetesedhetnek, mi a derítő anyagot haszonvesztetlenné tenné.

Rösler Károly.

Az ásvány-trágyák haszna.

A termések által erejében meggyöngített talaj nem annyira a tevényes, mint inkább az ásványos alkatrészek megfoghatósága miatt kíván visszapótlást; vagy trágyát. Mert a növények szerves-látszereik nagyobb részét a levegőből merítik, de szervetlen alkatrészeik megszerzésére nézve egyedül a talajra vannak utalva.

Mindenek felett szükség tehát, hogy a gazda az ásvány-trágyákat ismerje, azokat kellően méltányolja és helyesen alkalmazni tudja. Főfigyelmet érdemelnek azok az ásvány-trágyanemek, melyeknek megszerzése saját háztartásukból történik és a melyeknek megtakarítása semmivel sem kerül több fáradságunkba, mint elvesztegetése. Ilyen trágyák főként a hamu és a korom.

A hamutrágya kitünő hatását már régen ismerték és főleg a szőlő telepekre használták. Újabb időben azonban nemcsak a szőlősökben, hanem a természetes és mesterséges takarmányföldeken és a burgonyásokon oly nagy mértékben nyer alkalmazást, hogy — mint töményített trágyaszor — nagyban gyárilag is állítatik elő és hozatik kereskedésbe.

A hamutrágya becsét különösen emeli azon tulajdonsága, hogy könnyen oldható alkatrészei gyors hatást idéznek elő a növény fejlődésében. Nemkülönbben kitünő eredményt mutat e trágyanem a gyomok, savanyu füvek, kártékony rovarok elpusztítása és a körlevegőben előforduló vízpárák és hasznos gázok felszívása által.

Hogy ennyi jó tulajdonsága mellett nálunk a hamut sokan még annyira sem méltatják, miszerint bár az istállótrágyával keverjék, a megbocsáthatatlan hibák közé tartozik. Még legtöbb magyar gazdánál, kiválólag pedig a kis birtokos osztálynál, a hamu állandó helye a kapusarka vagy a telek egyik félre eső szöglete, de a világért sem a trágyatelep.

Ha meggondoljuk, hogy egy közép birtokos gazda háztartásában egy év alatt elfogy mintegy 15—16 öl fa, oda jutunk számításunkkal, hogy tetemes a kár, melyet a gazda ilyenemű gondatlan eljárása által okoz, első sorban magának. Mert ha 15—16 öl fának hamuja takarékosan összegyűjtetnék: jó formán egy hold takarmánnyal vagy burgonyával bevetett földet lehetne kitünő eredménnyel megtrágyázni.

Ha a hamu nincs kilúgozva: hatása nagyobb, azonban alkalmazása több elővigyázatot kíván, mint a kilúgozott hamué.

Nyirkos talajon és inkább takarmányföldre és burgonyásra, mint kalászosok alá kell használni és szélesreidőben a trágyázandó területen egyformán szétszórni. A trágyázás ideje takarmányosokon célszerűen késő ősszel; szántóföldeken pedig tavasszal történik.

A kilugozott hamu alkalmazása már nem oly kényes. Minden talajnemre és minden növénynek hasznos. S bár vízben oldható sóinak egy részétől megfosztatott, mindazonáltal kitünő hatása.

A különböző növények, különböző hatásu hamut adnak. Például: a tölgyfa-hamu, mivel kevés vilsavat tartalmaz, csekélyebb értékű, mint a bükkfa-hamu, melyben a vilsavas sók a hamu összes súlyának csaknem egy ötöd részét képezik.

— A k o r o m, bár sokan hasznavehetlen anyagnak tartják, egyike a leghathatósabb trágyaféléknek, mely főleg a kavicsos és meszes talajon gyakorol nagy hatást. Légeny tartalmu anyagokban igen gazdag, miért hüvelyesek alá czélszerűen alkalmazható; gyümölcsták termékenységre is kitünő hatását tapasztalták. Az istállótrágyánál légeny tartalomra nézve a k o r o m háromszorta gazdagabb.

Többre kell becsülnünk jobban kell méltányolnunk e háztartásból kikerülő különböző hulladékokat. Ne terítsük el azokat uton-útfélen, hanem gyűjtsük össze, mint teszik azt más mivelt országok gazdái. Mert a gazdasági háztartásban nincs semmi, még oly silánynak tetsző hulladék is, melyet az ügyes gazda trágyakészletének gyarapítására és következöleg szántóföldje termékenységeinek előmozdítására sikeresen felne használhatna.

Berde Ferencz.

Vetőmag-vizsgáló állomás M.-Óváron.

A gazdasági vetőmagvak, főkép a takarmány- és konyhakerti magvak hamisítása iránt folyton szaporodó panaszok az ezen magvakkal üzött kereskedés leheto ellenörzését kívánatosá tévén, a földmivelés-, ipar- és kereskedemi m. kir. ministerium a magyar-óvári gazd. akademiával kapcsolatban egy magvizsgáló állomást állított fel, alkalmat öhajtván nyújtani ez uton arra, hogy a vetőmagvakat vásárló gazdák a magvak csiraképessége és valódiságáról, egy szóval értékéről tájékozást nyerhessenek, mivégre az állomás eljárását szabályzó a l a p s z a b á l y o k a t alább egész terjedelmökben közreadjuk:

1. §. Az állomás czélja:

1. Első sorban a magyar állam területén a magkereskedést ellenörizni; s ez által a gazdák, erdészek és kertészek érdekeit az e téren előforduló hamisítások és csalások ellen megörizni, illetöleg érdekeiket előmozdítani.

2. A növényéletten terén a tudomány és gyakorlat előmozdítása.

2. §. Az 1. §. 1.) alatti czélja elérésére a magtermelők, kereskedők és fogyasztók által beküldendő vetőmagvakat kívánság szerint a következö szempontokból megvizsgálja:

a.) Azonosságukra a lehetőségig.

b.) Tisztaságukra, az idegen anyagok és magvak mennyiségének meghatározásával.

c.) Tisztaságukra, de az idegen anyagok és magvak mennyi- és minőségének pontos meghatározásával.

d.) Csiraképességükre.

e.) Fajsúlyukra.

f.) Térfogsúlyukra.

g.) A b.), c.), d.), e.) és f.) tulajdonságok összevetéséből eredő használati értékükre.

Az 1. §. 2.) alatti feladatához képest idevágó kísérleteket tesz és a gyakorlatban, különösen a magtermelés terén értékesithető eredményeket közzé teszi. Szintugy az ezen szakmába vágó kérdésekre felvilágosítást ad.

3. §. A 2. §. a.), b.), c.), d.), e.) és g.) alatti tulajdonságok bármelyikének megvizsgálása szempontjából az állomásnak beküldendő magmennyiség a következö:

A legapróbb magvakból, mint füvek, fehér vagy gyökeres here, csibehur, mák, dohány, káposztafélék, nyir és égerfa stb. legalább 50 gramm.

Középnagyságuakból, mint luczerna, réti here, len, répa, hajdina stb. legalább 100 gramm.

Nagy magvakból, kalászosok, hüvelyesek, erdészeti magvak stb. legalább 250 gramm.

A 2. §. f.) alatti tulajdonság megvizsgálására pedig beküldendő legalább 1 1/4 liter, tekintet nélkül a nagyság és sulya.

4. §. A megvizsgálásra beküldött magvak a netán keletkezheto jogi kérdésekre adandó felvilágosítások szempontjából, az állomásnál legalább egy évig megöriztetnek, de sem ezen időn belül, sem azon túl vissza, illetöleg ki nem adatnak.

5. §. A magvak vizsgálatáért az állomásnak a következö díjak fizetendők:

1. A növényfaj, fajta vagy válfajta meghatározása, mennyire ez lehetséges 50 kr.

2. A mag tisztaságának meghatározása az idegen keverékrészek csupán mennyiségének meghatározásával

a.) Gabonafélék, köles, törökbuza, repce és más káposztafélék, répa, len, gomborka, nagyobb hüvelyesek, pohánka, tülevelűek és nagyobb erdészeti magvak 50 kr.

b.) Herefélék, a fűnemek közül vadóc és komócsin, csibehur, ernyös virágúak, retekfélék, sóska, nyir- és égerfa stb. 1 frt 50 kr.

c.) Egyéb füvek, szintugy herefélék, ha az aranka is mennyiségileg meghatározandó 2 frt.

3. Csupán arankaféléknek mennyi- és minöleges meghatározása 1 frt 50 kr.

4. Csupán a szardorféléknek mennyi- és minöleges meghatározása 2 frt 50 kr.

5. A magvak tisztasága, az idegen keverékrészek mennyi- és minőségének meghatározásával:

a.) Csupán a köztük található, az ember vagy állatra mérges növények mennyi- és minöleges meghatározása 3 frt.

b.) Csupán a mérges növények és kártékonyabb gyomok mennyi és minöleges meghatározása 7 frt.

c.) Az összes idegen anyagok és magvak mennyi és minöleges meghatározása (teljes növényteni elemzés) 5 frtól 12-ig.

6. Csiraképesség meghatározása 1 frt.

7. Egyes magvak sulyának meghatározása (1 kilogrammban levő magvak száma) 50 kr.

8. Magvak fajsúlyának meghatározása 1 frt 50 kr.

9. Térfogsúly meghatározása 2 frt.

10. A használati érték meghatározásáért külön díj nem követeltetik, a mennyiben egyéb meghatározásokat feltételez, melyekért az illető díjak felszámíthatnak.

11. Minden egyéb vizsgálatok vagy természetségi kísérletekért járó díjak előzetes alku útján szabotnak meg.

6. §. A díjak oly formán fizetendők, hogy vagy előlegesen, vagy pedig a magvak beküldése után az állomás vezetője által kiállítandó számla kézhezvétele után küldendők be.

A vizsgálat eredménye csakis a díjak befizetése után fog tudtul adatni.

7. §. Magtermelők, magkereskedők, nagy uradalmak, vagy oly testületek és egyletekkel, melyek társulás útján vetőmag-szükségletüket nagyban vásárolván, tagjaik közt felosztják, úgynevezett fogyasztási egyletekkel, vagy idény, vagy pedig év számra szerződés köthető, melynélfogva mérsékelt díjakon alapuló átalányért, mely előre befizetendő, bizonyos számú vizsgálatot követelhetnek.

8. §. Minden vizsgálat eredménye az értesítő nyomtatvány mintán a beküldőnek tudtul adatik; értesítvény jellegével bir és csupán a beküldőnek saját megnyugtására szolgál, de bizonyítvány erejével semmikép sem birhat.

Miután azonban a kísérleti állomásnak nemcsak az a célja, hogy a fogyasztót károsításoktól megmentse; hanem egyúttal, hogy a lelkiismeretes termelőt és magkereskedőt a fogyasztó netáni mulasztásai szülte, méltatlan megtámadásoktól megőrizze és hitelét emelje, azért a magtermelő vagy magkereskedő számára valóságos bizonyítvány is kiállítható a magvizsgálat eredményéről, ha az illető az idény kezdetével a kísérleti állomás vezetőjét oly czélből meghívja, hogy nagyobb készletekből a magmutatványt saját kezüleg vehesse és beleegyezik, miszerint a készlet az állomás vezetője által jónak látott módon hozzá nem férhetővé tételtesék, követelhetvén, hogy mutatványt az állomás pccsétje alatt megtekintésre kiállíthasson. Az ebből származó költséget a díjakra vagy átalányra való tekintet nélkül az illető fél viseli.

Ezen bizonyítvány alapján az elárusító szavatosságot vállalhat a vevő irányában bizonyos tisztaság és csiraképességért, úgy hogy kötelezheti magát, mindazon magvakat visszavenni, melyek a vételtől számított 14 nap alatt az állomáson megvizsgáltván, nem oly minőségűnek találtattak; csupán azt kikötvén, hogy a magvak jelenlétében lepecsételten küldessenek be az állomásnak.

9. §. Magánosok által leendő beküldéseknél kívánatos, miszerint kitéve legyen a beszerzési forrás (termelő vagy kereskedő ezég) hol termelt, az ár és a netán biztosított csiraképesség, továbbá vett, vagy venni szándékolt árú legyen az, mert mutatvány megvizsgáltatása érdekl nem bir.

Ezen intézkedésnek célja, adatok gyűjtése annak megállapítására, honnét milyen minőség várható.

10. §. Pénzküldemények a m. kir. gazdasági akadémia pénztárának, minden egyéb levél vagy küldemény „a m. kir. növényéleti kísérleti állomásnak“ czimezve, Magyar-Óvára küldendők. —

Ménésikók vásárlása az állam számára.

Ezen új intézmény meghonosítása az állami lötenyész-intézeteknél már a jelen év tavaszán megkezdetik. A földmive-

lésügyi ministerium értesítette a törvényhatóságokat és lötenyészbizottságokat, hogy a lötenyészügyi jutalomdíjosztások alkalmával egy éves ménésikókat szándékozik a tenyészítőktől vásároltatni, mely csikók négy éves korukig a mezőhegyesi állami ménésben felneveltetvén, azután részletfizetés kedvezménye mellett községi ménékül adatnának el. Ez évben az ország 19 helyén fog ily ménésikóvásárlással egybekötött lötenyészügyi jutalomdíjosztás tartatni, a többi 30 díjosztási állomáson ez évben a javadalmazás szük volta miatt nem lesz ménvásárlás. Azon jutalomdíjosztásokra, hol egyszerű mint csikóvásárlás is ki van hirdetve, külön vásárló biztos fog küldetni, ki a díjosztó bizottság által alkalmasoknak ítelt ménésikók közül azokat fogja az állam részére megvenni, melyek a kitűzött czélnak s feltételeknek leginkább megfelelnek. Erdély területén 3 helyen lesz, de ezek ideje és helye még nincsen meghatározva. A ménvásárlás különben az egyes állomásokon nincsen bizonyos megyei területhez kötve, sőt minden állomás elővezetheti eladó csikóját bármely tulajdonos.

Védszer a kései fagyok ellen.

A káros kései fagyok ellen, kivált a szőlőhegyek és gyümölcsösök védelmére, újabb időben főként a francziák tetek több oldalú kísérletet. Mesterséges füstfelleget igyekeztek a növényzet védelmére készíteni és erre legalkalmasabbnak találtak a kátrányt és petroleumot.

A fagyokat előidézni szokott uralkodó, (leginkább éjszakai) szelek irányában, különböző helyekre, üst forma füstölő gödröket csinálnak; ezekbe fűreszport, polyvát vagy apró forgácsot, szalmát raknak s megöntözik jó erősen a gyulékony folyadékkal és előre készen tartják. Egyébnek hiányában: nedves szalmás trágya is alkalmas füstölő.

Mikor már april végén, majus elején egy-egy felhőlen, hideg éjszaka dérral fenyeget és éjjel után 1 óra tájt a hőmérő nem mutat többet 2° foknál R., úgy hogy napfeljöttéig könnyen fagy keletkezhetik: meggyújtják a védelemre szánt anyagokat s füstbe burkolnak akkora területet, mennyire az anyagok mennyisége elegendő.

Természetes, hogy egyes ember munkája nagyon korlátozott lehet; egész községeknek egyesülni kell, hogy közös erővel terméseiket a kései fagyoktól megvédhessék. Sz. S.

A fecskék hasznos volta

E tárgyról egy német madárbarát a következőket írja: Ha felvesszük, hogy egy pár fecske reggel korától este 8 óráig, tehát 16 órán át folyvást munkában van és minden órában csak 20-szor repül fészkeire fiainak edelt vinni, ez esetben naponta azok 640-szer vannak a fészeknél. És miután a vizsgálódásokból kitűnt, hogy minden alkalommal mindenik 10—30 rovarral tér meg, ha már most átlagban csak 10-et veszünk fel számításunk alapjául, ez már naponta 6400-at teszen. E mellett saját táplálásukra ne vegyünk fel többet csak 600 rovar, mégis az tűnik ki, hogy egy fecskecsalád naponta 7000 rovar pusztít el és így egy hónap alatt 21,000. Minek folytán egy 7 tagból álló család egész nyári 7 hónapi rovarpusztítása 570,000

megy. Ha tehát egy községben csak 100 pár üt tanyát, ezek összesen 57 millió rovart pusztítanak el egy nyáron át. Ebből láthatni a fecskéknek hasznos voltát; ne csak pusztítani ne engedjük tehát azokat, hanem minden tőlünk kitelhető oltalomban is részesítsük őket.

K.

Fejenkénti borfogyasztás Európában.

Statistikai kimutatások szerint Spanyolországban 130, Franciaországban 115, Olaszországban 109, Portugálban 108, Görögországban 84, Ausztria-Magyarországban 65, Svájcban 58, Badenben 46, Württembergben 26, Bajorországban 12, Angliában 8, Belgiában 7, Németalföldben 6, Poroszországban 4, Oroszországban 4, Dánországban 2, Svédországban 2, Norvégiában 1,5 liter borfogyasztás esik egy főre.

(Gazd. Lapok.)

A molyt kiirtani.

Veszedelemes kis állatka a maga nemében a moly és nem ritkán a házi asszonyok boszuságára tetemes kárt visz véghez a ruhaneműekben. Használják is ellene már rég a szűz dohányt, lavendula virágát stb. Mi ezuttal oly szert óhajtunk mondani, mely tapasztalat szerint nemcsak, hogy távol tartja a molyt, hanem ha szagát veszik, még a legkellemesebb tanyájukat is ott hagyják. Ezen szer pedig nem egyéb, mint a kalmusgyökér; ez porrátorva és a ruha közé hintve e biztos szer ellenük.

F. G.

Rovarszurás ellen.

A méheh, szunyogok, lódarázs stb. csipései ellen a hagyma nedve egyszerű és hathatós szer. A hagymát késsel elvágjuk és a seb, miután a rovar fullánkja eltávolított, a hagymaszeletekkel bedörzsölendő, mire a fájdalom rögtön elmúlik és daganat nem keletkezik.

F. G.

Biztos szer a juhok бүдös sántasága ellen.

Fele választóvíz és fele tiszta boreczet összevegytetik. A kivakart, kitisztított és lemetelt seb ama szerrel, toll segítségével beecseteltetik és azután szőlőenyige-hamuval behintetik.

(Gyak. Mezőgazda.)

Értesítés.

Az erdélyi gazdasági egyesület 1878-ik évi majusi hó 6-án délelőtt 10 órakor igazgató választmányi ülést tart az egyleti irodában, főtér 36. sz. első emelet, melyre a t. tagok ezennel tiszteletteljesen meghívotnak.

Vidéki gazdasági tudósítás.

Mocs, 1878. ápril. 28.

Tavaszi időjárás kielégítő; az őszebuzák kitünők, a rozsok sok helyen kigyérültek, csak közepeseknek mondhatók. Vetést sokat lehetett tenni, így a törökbuza-vetessel is közepén vagyunk. Gyümölcsvirág elég volna, de a nagyszámu cserelógár pusztítja. Juh-vásárok olesók, nincs pénzforgalom, az állatok egészségesek; legelők jól mutatnak; gabonár közepes.

Nagy József.

Mai számunk mellékletét, az első magyar jégkár-biztosító társulat felhívását, ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. —

Piaczi árainkat illetőleg

megjegyezzük, hogy Besztercze, Brassó, Déva, Erzsébetváros, Fogaras, M.-Vásárhely, N.-Enyed, Segesvár, Szamosujvár, Sz.-Udvarhely, Torda és V.-Hunyad újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabonárák 100 kilogrammonként vannak jegyezve. — A hectoliter árának átszámítása a régi mértékre nagyon egyszerű: az összeg egy tizedrészét leütve, a maradék a gyakorlat igényeihez képest elépontosan három véka árának felel meg. P.o. buza hectoliterje 800 kr., leütve a tizedrészt, 80 krt, magrad 720. kr., mint három véka, tehát 240 kr., mint egy vékának ára!

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.

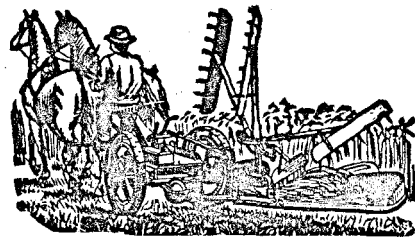
Hirdetések.

☞ Pénz-kölcsönök ☜

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig 5 és 6% kamat mellett törlesztésre és 5000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölök, bővebb felvilágosítással készséggel szolgálók. Bekeblezett terhek kifizetését szintén eszközölöm.

(6) (15-26)

Voith Gergely,

Kolozsvártt, párisutca, 19. sz. saját ház.
(Értekezhetni személyesen vagy posta útján naponta d. u. 1-4 óráig)

Friedländer és Frank

(25.) Bécs, III. hintere Zollamtstrasse (1-8.)

ajánlják és felelősség mellett szállítanak a közeledő évad alkalmára:

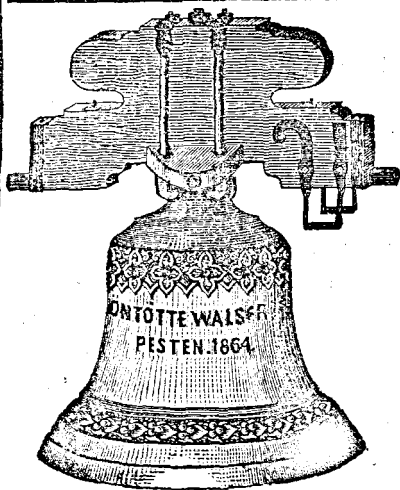
1. „Champion“ combinált kaszáló és arató gépeket.
2. Amerikai szénagyűjtőket, egy lóra, 54 hüvelyk átmérőjű nagy kerékkel.
3. „Richardson“ amerikai szénaforgatókat és burgonyarakó gépeket.

☞ Rendeléseket átvesz és legcélszerűbben eszközöl ügynök SUCHAN VENCZEL gépész Kolozsvártt, küll-magyar utca 42 sz.; ki minden nemű gépeket igazításra átvesz.

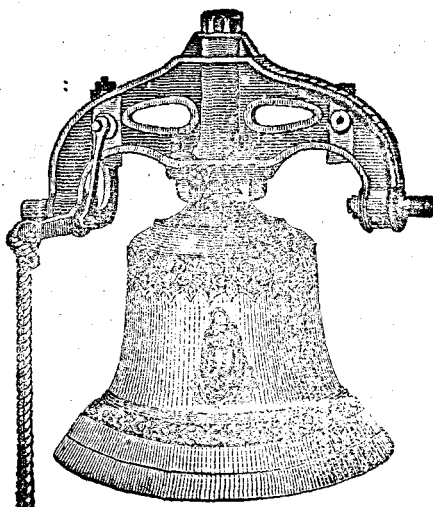
Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök.

Tömítő-orosk, kovacs-fúvók, takaró-ponyvák, tized mérleg és súlyok.

kerti- és kézi fecskendők, tüzi vedrek, pemetéek, foló- és mászó létrák

Harangok
fa és vaskalappal.
Tűzoltó szerelvények.
Borlehuzó gépek
teljesen felszerelve.
Gummi és kender
tömlők, gummi kö-
penyegek.
Szivattyus és házi
kutak, azonkívül

rugany-mérga és gúttárgya árúk minden czéjra, nevezete-
sen lapok, szellentyúk, zárkarikák, zsinórok

szereelő és javító műhelye; elvállal kutak, gépek és vízvezetések berendezését és javítását. (18-52.) (3.)

WALSER FERENCZ első magyar gép- és tűzoltó szerek gyára, harang és érczöntöde Budapesten,
fiókraktár Kolozsvártt, bel-monostor utca 12. szám.

villanyos házi és szoba-táviridák, vezetékek tűzoltó egyletek részére

Piaczi árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterce	febr. 27.	840	650	—	—	300	625	240	75	300	28
Brassó	mart. 15	950	700	615	570	285	530	220	130	360	36
Osik-Szoreda	april. 24	1025	800	665	575	350	620	280	100	170	28
Déau	april. 23.	720	630	540	420	240	540	300	100	200	32
Déva	dec. 23.	1100	700	950	—	860	720	260	180	220	36
Erzsébetváros	mart. 16.	900	700	675	—	350	600	300	160	300	34
Fogarás	jan. 25.	900	880	720	—	300	600	220	130	350	34
H.-Fehérvár	april. 20.	926	750	676	—	390	630	390	180	320	40
Gy.-Sz.-Miklós	april. 27	975	650	650	530	275	625	140	80	—	30
Kolozsvár	maj. 2	845	—	635	—	293	635	240	140	300	40
M. Vásárhely	mart. 25	900	750	650	560	325	650	300	100	350	34
Nagy-Enyed	jan. 24	850	675	550	—	280	525	240	80	180	30
H.-Szeben	april. 30	970	840	700	600	330	660	180	110	320	40
Segesvár	febr. 21	930	700	650	—	280	600	150	90	180	33
S.-Sz.-György	april. 29.	950	900	620	560	330	560	250	150	250	36
Szamosújvár	febr. 11.	930	675	605	—	260	640	360	70	400	30
Sz.-Régen	april. 25	890	640	—	—	350	700	300	170	230	34
Sz.-Udvarhely	april. 16.	1000	800	750	—	300	650	180	40	180	28
Torda	jan. 27.	850	700	650	400	250	550	250	36	320	36
V.-Hunyad	mart. 30	920	800	720	—	300	620	180	100	200	36

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 kr-ával számíttatnak.

A hirdetés szövegét

a t. megrendelők minden külön díj nélkül tet-
szős szerint akárhányszor
változtathatják.

Az „Erdélyi gazda“ hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	szori hirdetésről										
	fizetendő forint										
	1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24	1-30	1-36	1-42	1-52	
1/16 v. egész oldal	8	24	45	85	120	160	180	200	220	260	
8/16 v. fél „	4	12	23	43	60	80	90	100	110	130	
4/16 v. negyed „	2	6	12	22	30	40	45	50	55	65	
2/16 v. nyolczad oldal	1-50	4-50	8	12	16	22	24	26	28	33	
1/16 v. tizenhatod „	1	3	4	6	8	11	12	13	14	17	

Ezenkívül 30 kr. bolyogdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészt engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.